

LEX SPORTIVA: SPOR HUKUKUNUN KÜRESELLİĞİ

Yrd.Doç.Dr. Kadir GÜRTEN*
Av. S. Ege ERENEL**

ÖZET

Genç bir hukuk disiplini olan spor hukukunun halen içerisinde bulunduğu endüstriyelleşme, ticarileşme ve en önemlisi, hukuksallaşma süreçleri; içeriği ve kapsamı henüz bütünüyle belirlenememiş bulunan yeni bir kavrama vücut vermiştir. *Lex sportiva* olarak anılan bu istisnaî ve spora ilişkin nitelikte kurallar bütününün ayırt edici özelliklerinin en başında, uluslararası olmaktan ziyade uluslar üstü bir niteliğe sahip olması, yani küresel niteliği gelmektedir. Bütünüyle bağımsız ve kendine özgü bir hukuk disiplini olma iddiasını taşıyan *lex sportiva*, bu bağlamda yerel hukuk sistemleri ve makamlarının düzenleme ve kararlarının bağlayıcılığını da kabul etmeme eğilimi içerisinde. Bu durumun son derece doğal bir sonucu olarak, *lex sportiva* kavramı birtakım temel eleştirilere maruz kalmaktadır. Kavramın tam anlamıyla mahiyeti ve sınırlarının şekillenmesi ise, ancak hukuksallaşma sürecinin kesin ve net olarak tamamlaması ile mümkün olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Lex sportiva*, küresellik, küresel hukuk, uluslararası hukuk, uluslararası spor hukuku, CAS, FIFA, özerklik.

* Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

** Ankara Barosu Avukatı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

LEX SPORTIVA: GLOBOSITY OF SPORTS LAW

ABSTRACT

Sports law, which may be admissible as a rather young law discipline, is still going through the long processes of industrialization, commercialization and with the vast importance, juridification. These unfinished processes caused a whole new concept, which hasn't been properly defined and explicated yet. This new concept, which is called 'lex sportiva', can be interpreted as a chain of exceptional sporting rules, has some distinguishing qualities that makes it sole and unique. But its most noticable characteristic is it being supra-national rather than international, which supports and bases its claim to be a global law system. Lex sportiva, again claimed to be completely independent and sui generis thus rejects national law systems and institutions and their position as binding legal authorities. As a natural outcome of this comprehension, the newly-born conception lex sportiva is under some basic and fundamental criticism. Only when the juridification process of sports law ends, the actual content and boundaries of lex sportiva shall be close to being completed and undisputed.

Keywords: Lex sportiva, globalization, global law, international law, international sports law, CAS, FIFA, autonomy.

GİRİŞ

Popüler spor dallarında özellikle son çeyrek yüzyılda ulaşılan olağandışı ekonomik büyüme, beraberinde sportif faaliyetin küresel piyasa düzeninde de önemli bir sektör haline gelmesi sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla, yüksek ekonomik büyümenin baş gösterdiği bir sektörde hukuksal düzenlemelere gidilmesi de bu akışa paralel olarak gereksinim duyulan bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Yeni ve bağımsız bir hukuk disiplini olarak "spor hukuku"nun doğuşu da bu ihtiyaçtan kaynaklanmıştır.

Sporun rekabetçi doğası ve evrenselliğinden kaynaklanan 'uluslar üstü' niteliği; herhangi bir uyruğa tabi bulunmayan ya da uluslar arası

düzenlemeler ile sınırlı olmayan “uluslar üstü” niteliğini kapsayıcı kural ve kuruluşlar aracılığıyla yöneltmesi gerektiği iddiasının ortaya çıkmasına neden olmuş ve zamanla bu iddianın güçlenmesini sağlamıştır. Son yıllarda ise bu iddia bir adım daha ileriye giderek, spor hukukunun uluslararası olmanın ötesinde, küresel bir disiplin olduğu boyutuna ulaşmıştır. Bağımsız federasyon ve kuruluşlar vasıtasıyla spor faaliyetlerinde yönetimin sağlanmasına yönelik bu anlayış kapsamında ilgili kurum ve kuruluşların uygulayacağı spor hukuku kural, talimat ve bunların yargılama mercileri ve özellikle Spor Tahkim Mahkemesi CAS’ın (Court of Arbitration for Sports) kararları sonucu ortaya çıkan içtihatlar toplamına “*lex sportiva*” adı verilmektedir.

Bu çalışmada, kapsamı, içeriği veya temel unsurları ve özellikle sınırları üzerinde henüz tam bir mutabakat sağlanamamış olan *lex sportiva* kavramı çeşitli yönlerden incelenmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda öncelikle spor hukukunun tarihsel gelişimi ana hatları ile ele alınacak, *lex sportiva*’nın tanımı, kapsamı ve içeriği ile kıyaslanabileceği hukukî kavramlar ile birlikte irdelenecek ve son olarak da *lex sportiva*’nın sağlıklı biçimde uygulanmasına yönelik eleştiriler ve çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

I. ANA HATLARIYLA SPOR HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Doğası itibarıyla amatör bir kimliğe sahip olan spor, insanlığın en temel güdülerinden biri olan “oyun”un en üst düzeydeki dışavurumlarından biridir. Neredeyse kültür kadar eski olan oyun, “spor” kavramının şekillenmesiyle birlikte rekabet olgusunu da içerisine alarak, insanoğlunun hayatında yeri doldurulması zor bir nitelik kazanmıştır.¹ Sporun tarihsel akışla paralel olarak artan öneminin, öncelikli amaç olan eğlencenin yanına çok daha büyük ölçüde endüstrileşme ve piyasalaşma ve dolayısıyla hukuksallaşma eğilimi de katmış olduğunu belirtmek gerekir.

¹ HUIZINGA, Johan; “Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme”, İstanbul, 2010, s.23.

Sporun bir sektör haline gelerek büyük bir ekonomik boyut kazanmaya başlaması süreci, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında hızlanmıştır. Olimpiyat Oyunları ve Futbol Dünya Kupası ile büyük bir toplumsallık ve uluslararası rekabete sahne olan spor, Avrupa başta olmak üzere hemen her kıtada en popüler ve en ilgi çekici spor olan futbolun ekonomi içerisindeki yerinin artması ile ekonomik alanda da önemli bir konum elde etmeye başlamıştır. Ekonomik anlamda böylesine büyük bir yer teşkil eden bir sektörün hukuksallaşması kaçınılmaz bir sonuç doğurduğundan, kaynağını bizzat bireylerden alan ve bu yönüyle birçok sektörden çok daha güçlü bir dayanağı haiz olan sporun da oyuna dair kuralların ötesinde bir kodifikasyon hareketi ile güvence altına alınması zorunluluğu doğmuştur.

Bu koşullar ve toplumsal gelişmeler çerçevesinde, özellikle Avrupa Birliği, bağımsız, özerk ve kendine özgü bir doğaya sahip ayrı bir hukuk dalı olarak spor hukukunun şekillenişine yön vermiştir.

Spor hukukunun bu özerk ve “*sui generis*” yapısını kazanması iki boyutlu bir süreçte ilerlemiştir. Bir yandan Bosman, Meca-Medina, Kolpak kararları gibi Avrupa Birliği Adalet Divanı kararları vasıtasıyla sporun özerk niteliği ve kendine özgü birtakım kurallara tabi olduğu saptanmış; bir yandan da Nice Deklarasyonu, “White Paper On Sport” ve nihayetinde Lizbon Antlaşması gibi siyasi metinler aracılığıyla spor hukukunun kazanmaya başladığı bağımsız kimlik bağlayıcı biçimde koruma altına alınmıştır.

Avrupa kıtasındaki bu gelişmelerin dışında, tüm dünyada da spor hukukunun ihlal edilemez, kendine özgü bir doğaya ve bir kurallar bütününe sahip olduğu kabul edilmeye başlanmıştır. Spor hukukunun bu bağlamda kazandığı özerk ve devletler üstü konumu, Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve diğer uluslararası federasyonlar etrafında toplanmıştır.² Günümüzde spor hukukunun, devletler ve yerel hukuklarının üzerinde heterojen, hukuk genel ilkelerini kendine özgü

² CASINI, Lorenzo; “The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration on Sport”, German Law Journal, Vol. 12 No.05, 2010, s.1319.

niteliklerle sentezlemiş bulunan, uluslararası olmanın ötesinde küresel bir hukuk dalı olduğunu söylemek mümkündür.³

Sporun yukarıda değinilen anlamıyla hukuksallaşması ve küreselleşmesi, bağımsız kuruluş ve otoritelerce yönetilmeye başlanması sonucunu doğurmuştur. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Uluslararası Federasyonlar (FIFA, FIBA, v.s.) ve Dünya Anti Doping Ajansı (WADA) gibi kuruluşlar, kendi kuralları ve yönetim yapılarına, kendi disiplin ve denetim mekanizmalarına sahip oldukları gibi, verdikleri kararlar vasıtasıyla kurucu ve nihai etkiler de yaratmaktadırlar. Bu durum, sporun ve spor hukukunun yönetim ve kontrolünde benzersiz ve hiyerarşik üst tanımaksızın egemen bir konuma sahip olan kuruluş ve federasyonların, yerel hukuklar ve devlet yargılamalarından bağımsız ve bağışık bir nitelikte bulunmaları veya en azından böyle bir iddiada bulunmaları sonucunu doğurmaktadır.⁴

Söz konusu federasyonların bağımsız ve devletler üstü olma yönündeki iddiası, spor hukukunun kazandığı özerk kimlik ile beraber ele alındığında; iddianın meşruiyeti ve geçerliliği sorusu gündeme gelmektedir. Bu sorunun cevabı ise *lex sportiva* kavramı çerçevesinde tartışılmaktadır.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında, *lex sportiva* kavramı benzer kavramlarla kıyasen ele alınarak, özellikleri ve içeriği tartışılmış; söz konusu kurum ve kuruluşların iddialarının mesnedi ve haklılığı, teorik ve pratik açılarından irdelenmeye çalışılmıştır.

II. LEX SPORTIVA KAVRAMI

A. TANIMI VE İÇERİĞİ

Spor hukukunun yukarıda değinilen kendine özgü niteliği, bu nispeten yeni hukuk dalının sadece yerel hukuk kuralları ve hukukun genel ilkeleri ile açıklanmasını mümkün kılmadığı gibi, uluslararası hukukun bir dalı ya da izdüşümü olarak anılmasını da tam olarak mümkün

³ FOSTER, Ken; "Is There a Global Sports Law?", Entertainment Law, Vol. 2, No.1., Spring 2003, London, s.4. CASINI, s.1320

⁴ CASINI, s.1322.

kılmamaktadır. Zira uluslararası hukuk, esas olarak ulus devletler arasındaki resmi ilişkilere dayanır. Bu bağlamda spor hukukunun uluslararası bir kimliğe sahip olduğu tartışmasız olmakla beraber aslında bundan çok daha fazlası olduğu çoğunlukla iddia edilir.

Spor hukuku uluslararası hukukun ve ulusal hukukların pek çok ilkesini kabul ettiği ve bünyesinde barındırdığı halde, tamamıyla kendine özgü, benzersiz ve sair disiplinlere göre pek çok özel kuralı da bünyesinde barındırmaktadır. Uluslararası spor hukuku incelendiğinde, temel olarak kabul edilen pek çok kuralın Batı demokrasilerinde temel olarak kabul edilen değerlerin yansıması, yahut yerel mahkemelerin yaptığı incelemeler sonucunda ortaya koyduğu içtihatlardan gelen çıkarımlar olduğu görülebilir.⁵

Oysa spor hukukunu salt bu veriden yola çıkarak, uluslararası hukukun bir dalı olarak görmek, tam da bu nedenle mümkün değildir. Spor hukukunun günümüzde kazandığı anlam; uluslar üstü ve özerk bir düzenle idare edilen, yargısal ve hükmi temelini gönüllü olarak dâhil olunan uluslararası federasyon ve kuruluşların düzenleyici işlem ve kurallarından alan, kendi idaresini tesis etmiş bulunan, kendine özgü yargı, denetim ve disiplin mekanizmaları olan ve kendi otoritesini kabul eden tüm kişi ve kuruluşlar açısından bağlayıcı nitelik arz eden bir disiplindir. İşte bu unsurlar, *lex sportiva* kavramının da içeriğini oluşturmaktadır.⁶ Zira spor hukuku yalnızca uluslararası bir nitelik taşımakla kalmamakta; buna ilaveten, devletler dışında, hatta çoğu yazara göre devletler üstü bir nitelik arz etmektedir.⁷

Spor hukukunun uluslararası hukukun bir dalı olmanın ötesine geçen bu kimliği, küresel spor hukuku olarak adlandırılmaktadır. Zira

⁵ FOSTER, s.3.

⁶ FOSTER, Ken; “Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court Of Arbitration for Sport’s Jurisprudence”, Entertainment and Sports Law Journal, ISSN 1748-944X, 2006, s.3.

⁷ BELOFF, Michael J.- KERR, Tim, DEMETRIOU, Marie; “Sports Law”, Hart, Oxford, 1999, s.5; CASINI, s.1324, FOSTER, Is There ,s. 4; MAZZUCCO, Marcus F.; “Lex Sportiva: Sports Law as a Transnational Autonomous Legal Order”, www.academia.edu; karşı görüş NAFZINGER, James; “Globalizing Sports Law”, Marquette Sports Law Journal 9, 1999, s.225.

uluslararası spor, büyük ölçüde ulus devletlerin esas aktör olduğu bir alan iken; küresel spor, devletlerin söz sahibi olma kudretinin çok daha sınırlı olduğu, çok uluslu şirketlerin ve sponsorların etkinliğinin daha fazla olduğu ve en önemlisi, yerel kanun ve kuralların tek başına herhangi bir önem arz etmediği bir kavramdır.⁸ Bu bağlamda *lex sportiva*, küreselleşen dünya düzeninde yeni ve güçlü bir ekonomik aktör olan sporun, kendi yönetimini tesis etmiş bulunan organlarca uygulanan hukuk olarak tanımlanabilir.⁹

Küresel spor hukuku ya da *lex sportiva*, özgünlüğünü her şeyden önce uluslar üstü ve bağımsız bir niteliğe sahip oluşundan almaktadır. *Lex sportiva* uygulamaya yetkili kurum ve mercileri iradî olarak kabul eden gerçek ve tüzel kişiler, bu kurumların yargılama alanındaki münhasır yetkisini de kabul etmiş olmaktadır. Bu durum ise *lex sportiva*'ya "tabiiyeti olmayan" küresel bir hukuk olma özelliğini kazandırmaktadır.¹⁰ Zira her ne kadar küresel spor hukukunu uygulayan uluslararası kuruluş ve federasyonların üyeleri arasında ilgili ulusal kuruluş/federasyon bulunsa ve uygulanan hukuk kuralları pek çok yerel hukuk ilkesi ile paralellik gösterse de; yetki ve idare kudreti son tahlilde söz konusu kuruluşlara ait olup, bu kuruluşlarca uygulanan hukuk üye ulusal federasyonun devletleri için bile zaman zaman bağlayıcı nitelikte olabilmektedir. Söz konusu kuruluş/federasyonların yetkilerini tanıyan devletler, kendi iktidarlarını bizzat ya da organları eliyle kullanmak suretiyle sportif konularda uluslararası federasyonların kurallarını kabul etmekte ve federasyonların kararlarına meşruiyet tesis etmektedir. Böylelikle, devletler bir anlamda, yargı ve yürütme kudretlerini sınırlandırarak, federasyonların kurallarına uymaktadır. *Lex sportiva* bu şekilde tartışılan benzersiz konumunu kazanmaktadır.¹¹

⁸ HOULIHAN, Barrie; "Governance, Globalisation and Sport", Anglia Polytechnic University LLM Sports Law Seminar, 1991.

⁹ FOSTER, Lex Sportiva, s.2.

¹⁰ TEUBNER, Gunther; "Global Law Without a State", Dartmouth, 1997,s.26.

¹¹ FOSTER, Is There, s.3.

B. LEX SPORTIVA'NIN KAPSAMI VE BENZER KAVRAMLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Lex sportiva, devletler üstü niteliği ve yerel hukuklardan bağışık olmasıyla aynı zamanda bir özel hüküm, yani *lex specialis* niteliği taşımaktadır.¹² Özel hükmün genel hükme üstün olmasına ilişkin bu genel hukuk kuralı, *lex sportiva* açısından da geçerli kabul edilebilir. Küresel spor hukukuna ilişkin bu kural ve uygulamaların ikincil niteliklerine rağmen esas alınmaları, spor hukukunu uygulamaya yetkili federasyon ve kuruluşların yönetim yetkisinin de dayanağını oluşturmaktadır. Zira böylelikle *lex sportiva*'yı uygulamakla yetkili olan kurumlar yerel hukuklar karşısında görünürde tali hüviyette bulunan hükümleri uygulama imkânı bulmakta; bu da ileride değinileceği üzere *lex sportiva* hükümlerinin yargılamada uygulanmasına temel oluşturmaktadır.¹³

Ayrıca, uluslar üstü kuruluş ve federasyonların yönetim mercilerinin uyguladığı bu kuralların, yani *lex sportiva*'nın yerel hukuklardan bağımsız ve üstün olduğuna ilişkin iddianın geçerliliği hususu halen tartışmalı bir nitelik arz etmektedir. Bu soruna değinmeden önce, genel anlamda spor kurallarının tasnifine kısaca değinmek gerekmektedir.

Spora ilişkin kuralların en başında gelen ve en eski kategori, “oyun kuralları”dır. Oyun kuralları olmaksızın spordan söz etmek mümkün olamayacağından, oyunun kurallarının kazaî olarak değıştirilmesi yahut düzenlemeler ile alternatif kuralların getirilmesinin olasılık dâhilinde olup olmadığı tartışmalı bir husustur. Her ne kadar oyun kurallarının diğerspora ilişkin kurallardan öz itibariyle herhangi bir nitelik farkı bulunmasada, yerleşik spor hukuku uygulamaları ve doktrinindeki genel kanaat bunun mümkün olmadığı yönündedir. Nitekim Spor Tahkim Mahkemesi (Court of Arbitration for Sports), bir boksörün rakibinin belinden aşağısına vuruş yapması nedeniyle diskalifiye olmasına dair bir uyuşmazlığı çözerken, bir hukuk kuralının tahkim uygulamasının konusu olabileceğini, ancak “bir

¹² LASSITER, Christo; “Lex Sportiva: Thoughts Towards a Criminal Law of Competitive Contact”, Forum on Public Policy, s.17; FOSTER, Lex Sportiva and Lex Ludica, s.6.

¹³ FOSTER, Is There, s.5.

oyun kuralı”nın tahkim yoluyla değiştirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda, oyunun kuralları herhangi bir şekilde kolaylıkla değiştirilebilecek (özellikle yargısal yolla) bir niteliğe sahip kabul edilmemektedir.¹⁴ Her spor dalının kurallarının değişimi ya da ilave kural eklenmesi belli kurullar tarafından belli usulde yapılmak zorundadır.¹⁵

Spora ilişkin bir diğer kurallar bütünü, spor etiğine ilişkindir. Sonucun belirsizliği, adillik, dürüstlük, sportmenlik, oyunun ruhu gibi bu ilkeler, sporun layığıyla yapılabilmesi için gerekli ve yeri doldurulamaz kriterlerdir. Bu kriterlerin ihlal edilip edilmediğinin tespiti için yüksek tecrübe ve teknik bilgi gereklidir. Örneğin doping gibi ağır sonuçlara tabi nedenlerden ileri gelen bir ihlal durumunda olay, *lex sportiva*’yı uygulamaya yetkili makamların görev ve ilgi alanına girmektedir.

Spora ilişkin kurallardan üçüncü grubu, uluslararası hukuk oluşturmaktadır. Bununla kastedilen aslında hukukun genel ilkeleri ve evrensel hukuk ilkeleridir. CAS bir kararında,¹⁶ *lex ludica*, yani oyunun kurallarını koruduklarını ve uluslararası hukukun; ahde vefa, sorumluluk ilkeleri, sebepsiz zenginleşme yasağı, hakkaniyet, şahsi sorumluk, emprevizyon gibi genel hukuk ilkelerini ortak paydaya ulaşılmak amacıyla kullanıldığını ifade ederek, spora ilişkin düzenlemelere yardımcı hükümler/ilkeler olarak kullanılabileceğini kabul etmektedir. Uluslararası hukukun bu prensiplerinin ve spor hukukunun uluslararasılık unsurunun *lex sportiva*’yı bütünüyle kapsamaktan uzak olması, *lex sportiva*’nın esasen en önemli uygulama ve yargı mercii olarak kabul edilen CAS’ın bu yorumundan da rahatlıkla anlaşılmaktadır: *lex sportiva*’yı uygulayan kuruluşlar her ne kadar bu prensipleri kabul etse ve aksine karar almasa da; bu kurallar *lex sportiva*’nın bütününe değil, yalnızca bir parçasını oluşturmaktadır.¹⁷

¹⁴ Mendy vs. IABA; OG, Atlanta 006; FOSTER, Is There, s.5.

¹⁵ Örneğin futbolda bu yetki kısaca IFAB olarak anılan, “The International Football Association Board” adlı Birlik’tedir.

¹⁶ CAS 98/200, AEK Athens & Slavia Prague vs. UEFA, 20.08.1999.

¹⁷ FOSTER, Is There, s.7.

Spora uygulanan kurallarda dördüncü ve son kategoriyi, *lex sportiva*, yani küresel spor hukuku kuralları oluşturmaktadır. Görece yeni bir kurallar bütünü olan küresel spor hukuku kuralları, özerk ve uluslararası nitelikteki spor federasyonlarının vazettiği hukuk kurallarıdır.

Bu bağlamda, *lex sportiva*'nın varlığından söz edebilmek, birtakım asgari şartların varlığını gerektirmektedir. Foster¹⁸, bu asgari şartları aşağıdaki gibi tasnif etmektedir:

- Uluslararası spor üzerinde kurucu ve düzenleyici gücü bulunan kuruluş veya kuruluşlar (Bu kuruluşlar genellikle FIFA, FIBA gibi federatif yapıdadır.),
- Uyuşmazlıkların çözümü için küresel bir tahkim kuruluşu ve kapsayıcı bir yargılama düzeni (Bu tahkim ad hoc ya da uluslar arası bir tahkim kuruluşu aracılığıyla olabilir),
- Küresel spor hukuku kuralları (*lex sportiva*) kendine özgü ve farklı kurallar içerir. Çünkü bu kurallar Uluslar arası Spor Federasyonları'nın uygulama ve teamüllerinden kaynaklanır. Bu kuralların geçerli olabilmesi için, mümkün olduğunca evrensel nitelikte yaygınlaşması ve uyumlaştırılması gerekir. Ancak bu kuralların hukukun genel ilkelerine yani yukarıda bahsettiğimiz uluslar arası kurallara emredici şekilde uyma zorunluluğu yoktur.
- Herhangi bir devlet tarafından onaylanmasına gerek olmaksızın hüküm ve sonuç doğuran, doğası gereği devletler dışı ve devletler üstü olan, iç hukuklardan bağımsız ve bağışık bir yapı olmalıdır.

Bu asgari şartların varlığı, Foster'ın tartıştığı üzere bağımsız bir hukuk disiplini olarak *lex sportiva*'nın varlık ve meşruiyet temelini oluşturmaktadır. Bir diğer önemli hukukçu ve CAS hakemi olan Beloff da, benzer bir tasnif yaparak; *lex sportiva*'nın unsurlarını uluslar üstü hukuk normları, bağımsız ve kendine özgü bir yargılama sistemi ve iç hukuk düzenlerinden bağışıklık ve üstünlük olarak açıklamaktadır.¹⁹

¹⁸ FOSTER, IS There, s.7-8.

¹⁹ BELOFF- KERR- DEMETRIOU, s.44.

Beloff bu unsurları saydıktan sonra *lex sportiva* için küresel spor hukuku tabirini kullanmayıp, bu disiplini uluslararası hukuk içerisinde yorumlarsa da, Foster'ın isabetli biçimde öngördüğü üzere, bu tanım da *lex sportiva*'nın küresel bir hukuk disiplini olduğunu desteklemektedir. Zira, küresel hukuka dair bir disiplin tarafların kendilerini anlaşmalarla bağlamak suretiyle dâhil olduğu ve emredici münhasır kurallar arz eden bir disiplin, uluslararası hukuktan söz edildiğinde, devletlerarası anlaşmaların spor üzerinde etki yaratması ve hukukun genel ilkelerinin geçerli kılınması gibi çok daha kısıtlı bir içerik söz konusudur.²⁰ Böylelikle, uluslararası hukukta geçerli olan “devletler arasılık” ve küresel hukukun prensibi olan “devletler üstülük” arasındaki önemli ölçüde ayırt edici fark bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Biz de günümüzde şekillenen anlamıyla *lex sportiva*'nın küresel bir disiplin olarak tanımlanmasının daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

Küresel bir hukuk olarak *lex sportiva*'nın varlık çerçevesini çizebilmek amacıyla başvurulabilecek bir başka kavram da *lex mercatoria*, yani “ticari örf ve adet hukuku”dur.

Kökenini Roma hukukundan alan bir kavram olan *lex mercatoria*, kuralları ticarî örf, adet ve teamüllere dayanan, kendisinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde mahkeme yargılamasından ziyade tahkim yoluna başvuru ve doğası gereği iç hukuk kurallarını bertaraf eden hükümler içermeye müsait bulunan bir hukuk disiplini.²¹ Kavram, tanımı ve unsurları itibarıyla, küresel bir hukuk disiplini olma vasfı –ya da iddiası- göstererek *lex sportiva* ile büyük paralellik göstermektedir. Bu bağlamda, *lex sportiva* kavramının yargılama ve kurucu etki yaratma açısından meşruiyet iddiasının incelenmesinden önce, tabiiyeti olmayan bir hukuk disiplini olma hususunda en başarılı örnek olan *lex mercatoria*'nın niteliğini ve konumunu incelemek faydalı olacaktır.

²⁰ FOSTER, Is There, s.8.

²¹ OĞUZ, Arzu; “Hukuk Tarihi ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Uluslararası Ticaret Hukuku: Unidroit İlkeleri'nin Lex Mercatoria Niteliği”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2001, C.50. Sa.3, s.14; FOSTER, Lex Sportiva, s.11.

Lex mercatoria'nın geçerli hukukî sonuçlar doğurup doğurmayacağında özellikle iki sorun karşımıza çıkmaktadır.²² Bu sorunlardan ilki, *lex mercatoria* açısından uyumsuzluk gidermede birincil yol olarak görülen tahkimde, hakemin herhangi bir iç hukuk düzeniyle bağlı kalmaksızın, birincil ve tekil hukukî kaynak olarak (*lex mercatoria* ile bağdaşan) hukukun genel ilkelerini²³ uygulama imkânının bulunup bulunmadığıdır. Bu sorunun olumlu bir cevap bulması halinde ise bu kez ikinci bir soru ortaya çıkmaktadır. Böyle bir durumun kabulü halinde, *lex mercatoria*'yı bağlayıcı yapan dayanak ne şekilde vücut bulmaktadır? ²⁴

İlk sorunun cevabını zorlaştıran unsur, küresel bir hukuk disiplininin özü itibarıyla tüm iç hukuk sistemlerinden bağımsız olsa da, herhangi bir ülke veya herhangi bir ülkeye tâbi bir kişi için bağlayıcı olmasının, bizzat söz konusu ülke tarafından geçerli kılınmasının zorunlu olmasıdır. Hatta taraflarca *lex mercatoria* çerçevesinde uygulanacak tahkimin geçerliliği kabul edilecek olsa dahi, tahkim sonucunda varılacak kararın icrası gündeme geldiğinde, yetki yine yerel mahkemelere ait olacaktır.²⁵ İkinci sorun ise, tahkimin doğası gereği, taraflar aralarında baş gösterecek anlaşmazlığın çözümü için herhangi bir iç hukuk ya da hukukun genel ilkelerinin uygulanacak hukuk olarak seçilmesi hususunda mutabık kalabilecekleri açıktır. Bu bağlamda, *lex mercatoria*'nın küresel ve özerk bir hukuk disiplini olarak meşru kabul edilebilmesi için tek olasılık, tarafların *lex mercatoria*'yı, tüm yerel hukuklardan bağımsız olarak, köklerini hiçbir yerden almayan tamamıyla özerk bir sistem olarak uygulamak konusunda anlaşmalarıdır.

Bu sorunların çözümü, Foster ve Teubner'in tartıştıkları üzere, paradoksal bir cevapta yatmaktadır. Daha önce değinildiği ve ileride yeniden değinileceği üzere küresel spor hukuku açısından da geçerli kabul edilebilecek bir yoruma göre, *lex mercatoria*'nın geçerliliği, “kendi

²² MAZZUCCO, s.12; FOSTER, Is There, s.11.

²³ Pacta sunt servanda (ahde vefa), aequitas (hakkaniyet), ölçülülük ilkesi, emprevizyon, sebepsiz zenginleşme vb.

²⁴ FOSTER, Is There, s.12.

²⁵ MAZZUCCO, s.13.

kendini geçerli kılan bir sözleşmeye” dayanmaktadır.²⁶Buna göre, kaynağını herhangi bir devletin hukukundan almayan, herhangi bir tabiiyeti bulunmayan bir hukukun meşru ve sağlıklı hukuki sonuç doğurabilmesi yine ulus devletlerin iradesine tabi olacak; bu devletlerin *lex mercatoria*’nın uygulanışını onaylaması, *lex mercatoria*’nın sözü konusu devletlerden bağımsız bir hukuk disiplini olarak uygulanması sonucunu doğuracaktır. Böylelikle, kaynağını yerel hukuklardan alan küresel hukuk disiplini, varlığını tüm iç hukuklardan bağımsız ve aslı olarak sürdürecektir. Bunun sağlam bir biçimde uygulanabilmesi ise bizzat devletlerin onayıyla devletlerden bağımsız hale gelen küresel hukukun, tüm dünya çapında uygulanabilir, birbirine paralel bir nitelik kazanması, bunu da kapsamlı siyasal ve hukukî metinler ile emsal teşkil edecek içtihatları derleyip kendi sistematiğini yaratarak gerçekleştirmesi ile olabilir.²⁷ *Lex mercatoria* ile *lex sportiva* arasında benzer bir ilişki kurulmasını engelleyen yegâne fark da bu noktadan doğmaktadır. *Lex mercatoria* tamamıyla rızâî ve sözleşmeye dayalı bir nitelik arz etmekteyken, *lex sportiva*’nın doğurduğu hukuki sonuçlara dayanak teşkil eden sözleşme kurgusal olup, bağlayıcılığı kendi uygulamalarına tabi olan gerçek ve tüzel kişiler bakımından münhasır ve emredici niteliktedir.²⁸

Ancak yine de, *lex mercatoria*, *lex sportiva*’yı açıklamak için önemli bir örnektir. Bu durumun doğal bir sonucu da, meşruiyet ve bağlayıcılık noktalarında *lex mercatoria*’ya getirilen eleştirel yorumlar ve tartışmalı hususlar *lex sportiva* açısından da tartışmaya değer ve gereklidir.

III. LEX SPORTIVA: MEŞRUIYET VE ÖZERKLİK TARTIŞMALARI

Lex sportiva, çalışmamızda da sürekli değindiğimiz üzere genel olarak “bağımsız ve özerk bir hukuk disiplini” olarak kabul edilmesine rağmen bu konumu halen tartışmalıdır. Bu tartışma, özellikle *lex sportiva*’yı uygulayan yetkili kuruluşlar olan uluslararası kuruluş ve

²⁶ TEUBNER, s.26; FOSTER, Is There, s.12.

²⁷ FOSTER, Is There, s.12.

²⁸ FOSTER, Is There, s.15.

federasyonların iddiaları ile gündeme gelmektedir. Bu kuruluşlar ve onların organlarının, iç hukuklardan bağımsık olmaya dair iddiası, kendisini farklı biçimlerde göstermektedir.

Bu iddianın ilk görünüş biçimi, uluslararası federasyonların iç (yerel) hukuklardan doğaları gereği bağımsız olduklarıdır. Bu iddia, özellikle iddiayı destekleyecek nitelikte bir hüviyeti resmi olarak kazanmış bir görünüm çizen Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) konumunda baş göstermektedir. Örneğin, 1980'de Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali nedeniyle, Olimpiyat Oyunlarına katılmayı reddeden Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Olimpiyat Komitesi'nin (USOC) bu kararına karşı ABD mahkemelerinde açılmış bir davada verilen kararda, ABD Ulusal Olimpiyat Komitesi'nin ülke sporunu temsil eden bir organ olmaktan ziyade, IOC'nin yerel bir temsilcisi olarak yorumlanması bu iddiaya haklılık veren bir unsur olarak görülebilecektir.²⁹ Kendi kuruluşuna dayanak teşkil eden sözleşme hükümlerine ve bu hükümlerin yorumuna göre alanında münhasır yetkisi bulunan uluslararası bir oluşum olarak kabul edilen IOC'nin bu konumu (kimi zaman quasi-state yani devlet benzeri olarak adlandırılan), tüm *lex sportiva* uygulayıcıları olan federasyon ve kuruluşlar tarafından da kabul ettirilmeye çalışılmaktadır.

İddianın bir başka görünüş biçimi ise, iç hukuklardan tamamen bağımsız olmamakla beraber, uluslararası federasyon ve kuruluşların yetki ve kararlarının iç hukuklardan üstün seviyede bulunduğu şeklindedir. Bu kuruluşların yönetim anlayışları ve oluşturdukları hiyerarşik yapı, uluslararası spora ilişkin tüm konularda birincil söz sahibi konumunda bizzat kendilerinin bulunmasını sağlamaktadır. Yerel hukukların ve ulus devletlerin verdiği bu yetkiyle hareket eden uluslararası federasyonlar ve organları, söz konusu devletlerin milli hukukunun üzerinde karar alma yetkisine, hatta söz konusu yerel hukuklar üzerinde bağlayıcı karar alma kudretine de sahip olmalıdır. Ancak ileride değinilecek güncel FC Sion vs. UEFA kararında da bir örneğine rastlanıldığı üzere, yerel mahkemeler zaman zaman bu iddiayı ortadan kaldırma eğilimi gösterebilmektedir. Bu

²⁹ FOSTER, Is There, s.16; Defrantz vs. USOC (1980).

durum da, yerel spor federasyonlarını uluslararası kuruluşların yetki ve kuralları ile yerel mahkemelerin tutum ve konumları arasında bir kararsızlık ve çelişki ortamına itmektedir.³⁰ *Lex sportiva* uygulayıcılarının özerklik iddialarının buna benzer bir başka görünüş biçimi de, *lex sportiva*'nın yerel mahkemelerin uymakla yükümlü oldukları bir üst norm, bağlayıcı birer talimat olarak kabul edilmesi gerektiğine ilişkindir.

Özerklik iddiasının son, en güncel ve en kapsamlı görünüş biçimi ise kendisini uygulamada, yani yargısal yetki ve karar alma mekanizmalarının konumu açısından göstermektedir. *Lex sportiva* uygulayıcıları, getirdikleri hukukun görev ve ilgi alanına giren hususlarda sporcu ve kulüplerin yerel mahkeme kararları vasıtasıyla alternatif çözümler aramalarını mümkün görmeme eğilimindedir. Ancak henüz hiçbir ülke de tam olarak bu egemenliğinden vazgeçmiş değildir. Bu doğrultuda, tek yetkili merci olarak uluslararası federasyonların yetkili kıldığı yargı mercileri gösterilmektedir. Bu çabanın hayata geçmesi için sporculara haklarında alınan kararların nihai olduğunun ve temyiz hakkı bulunmadığının bildirilmesi, uyuşmazlıkların çözümü için görevli merci olarak salt tahkim yolunun gösterilmesi, uluslararası turnuvalara katılacak sporculara katılım koşulu olarak uluslararası federasyonları sorumluluktan kurtaracak taahhütnameler imzalatılması gibi yollara başvurulmaktadır.³¹ Tüm bu çabalar, küresel spor hukukunun ilgi ve görev alanına giren tüm uyuşmazlıkların çözümü ile *lex sportiva* kurallarının derlenmesi, geliştirilmesi ve uyumlaştırılması hususlarında tek yetkili merci konumunu eksiksiz biçimde elde edilmesi amaçlanan CAS'ın sağlıklı biçimde işlemlerini sağlamaya yöneliktir.

Kuruluşundan itibaren bağımsız ve devletler üstü olduğu öne sürülen *lex sportiva*'nın şekillendiricisi ve uygulayıcısı olma vasfı biçilen CAS, son yirmi yılda bu görevi gereğine uygun olarak yerine getirdiği gibi, dünya çapında yegâne bir küresel spor hukuku oluşturma yolunda içtihatları ile önemli bir rol oynamış ve oynamaya devam etmektedir.³²

³⁰ FOSTER, Is There, s.14.

³¹ FOSTER, Is There, s.15.

³² CASINI, s.1323.

İsviçre Medeni Kanunu hükümlerine göre kurulmuş bulunan ve merkezi İsviçre’de bulunan CAS, küresel spor hukukunun en üst düzey uygulayıcısıdır.³³ CAS’ın görev ve işlevleri üç boyutludur: hukukun genel ilkelerini spora uyarlamak, spor hukukunun pratiğini geliştirmek ve böylelikle oluşturulan *lex sportiva*’yı küresel olarak uygulanabilir bir hale getirmek.

CAS’a yüklenen aşırı misyon ve CAS tarafından üstlenen geniş görev yelpazesi, *lex sportiva*’nın uygulanması ve denetimi bakımından en üst düzeydeki görevi bu makama vermektedir. Daha başka bir ifadeyle CAS, doğası gereği devletler üstü olduğu ve bu bağlamda iç hukuklardan bağımsız olduğu iddiasını taşıyan *lex sportiva*’nın nihai karar alma yetkisine sahip yargı mercii ve tüm adalet ve hakkaniyet ihlallerini hükme bağlayacak tahkim merciidir.

CAS’ın böylesine büyük bir güce sahip olması, büyük bir sorumluluğu ve önemli eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Bu eleştirilerden ilki pratik anlamda, yani çalışma boyunca sıklıkla değinilen özerk ve devletler üstü olma iddiasında ortaya çıkmaktadır. Yerel mahkemelerin zaman zaman uluslararası federasyonların ve CAS’ın yetkisini tanımayacak nitelikte kararlar almakta oldukları bilinmektedir. İkinci bir eleştiri ise münhasır yetkili kurum olma payesi biçilen CAS’ın bu yetkiyi layığıyla ifa edebilecek bir nesnelliğe sahip olup olmadığı ve *lex sportiva*’nın henüz bu kudreti taşıyacak bir kapsama erişip erişmediği hususundadır. Bu eleştiriler karşısında, yakın zamanda İsviçre’nin FC Sion takımı ile UEFA arasında görülen dava, eleştirileri tek somut olayda birleştiren son derece açıklayıcı bir örnek niteliğindedir.

2008 yılında Mısır’ın Al-Ahly takımından bir futbolcuyu transfer düzenlemelerine aykırı bir şekilde kiralık olarak kadrosuna kattığı öne sürülen İsviçre’nin FC Sion takımı, FIFA tarafından para cezası ve iki transfer dönemi boyunca kadrosuna yeni oyuncular katmasının yasaklanması yaptırımlarına tabi tutulmuştur. Bu karara ve yasağın 2011-

³³ MAZZUCCO, s.54.

2012 yaz transfer dönemi için de geçerli olduğunun kendilerine bildirilmesine rağmen kadrosuna altı yeni oyuncu katan FC Sion, bu oyuncuların transferini İsviçre Futbol Federasyonu'na bildirerek lisans başvurusunda bulunmuştur. Federasyon FIFA kararını gerekçe göstererek bu talebi reddetmiş, FC Sion ve yeni transfer ettiği oyuncular bunun üzerine İsviçre Futbol Federasyonu İtiraz Kurulu'na başvurmuşlar, ancak bu başvuru da reddedilmiştir. Bu kararlara rağmen, FC Sion, katılmaya hak kazandıkları uluslararası turnuva olan UEFA Avrupa Ligi'ne gönderdiği listede transferleri hukuken tartışmalı olan oyunculara da yer vermiştir. Bu oyuncular, FC Sion'un İskoçya ekibi Celtic ile yaptığı iki play-off maçında da forma giymişlerdir. Celtic'in bu konudaki şikâyeti ve FIFA'nın oyuncuların durumuna ilişkin bilgilendirmesi üzerine UEFA Disiplin Komitesi, FC Sion'un UEFA Avrupa Liginden men edilmesine, maçlarda FC Sion'un hükmen yenik sayılmasına ve durumu tartışmalı olan oyuncuların UEFA Avrupa Ligi'nde forma giyemeyeceklerine karar vermiştir. Bunun üzerine FC Sion, Vaud Kanton Mahkemesi'ne başvurarak, verilen kararın İsviçre Rekabet Hukuku hükümlerine aykırılık teşkil ettiğini öne sürmüşlerdir. Başvuruyu inceleyen Vaud Kanton Mahkemesi, önce talebi haklı görerek FC Sion ve ilgili oyuncuların UEFA Avrupa Ligi'ne yeniden dâhil edilmesi gerektiğine karar vermiş ancak daha sonra bu karar UEFA tarafından yapılan itiraz sonrası Vaud Kanton Mahkemesi tarafından kaldırılmıştır. UEFA ayrıca, CAS'a başvuruda bulunarak uyuşmazlığın nihai olarak çözülmesini talep etmiştir. CAS tarafından görülen uyuşmazlıkta UEFA, yetkilerinin tanınmasını, herhangi bir ihlal yapılmadığının tespitini ve FC Sion'un UEFA kararına karşı yerel mahkemeye müracaat hakkının bulunup bulunmadığının tespitini talep etmiştir. FC Sion ise savunmasında, kendilerinin yarışma ve rekabet etme haklarının UEFA tarafından ihlal edildiğini, UEFA'nın piyasa içerisindeki tekel konumunu istismar ederek kendilerine ayrımcılık uyguladığını öne sürmüştür. CAS, yapılan yargılama neticesinde UEFA'nın talebini büyük ölçüde kabul etmiş, yapılan men ve hükmen mağlubiyet işlemlerinin hukuka uygun bulunduğunu ve İsviçre Rekabet Hukuku hükümleri de dahil olmak üzere herhangi bir hukuk ihlali teşkil etmediğini, UEFA'nın

herhangi bir ayrımcılık fiilinin yahut münhasır konumunu istismar etmeye yönelik bir kararının söz konusu bulunmadığını tespit etmiştir.³⁴

Bu karar, *lex sportiva* üzerindeki tartışmalar ve getirilen eleştiriler açısından önemli bir emsal teşkil etmektedir. FC Sion'un başvurduğu yerel mahkemenin, UEFA'nın yetkisini kabul etmeyerek aksi yönde karar alması özerklik tartışmaları bakımından bir örnek niteliğindedir; FC Sion'un CAS nezdindeki savunmalarında UEFA'nın piyasadaki tekel konumunu suiistimal ettiğini öne sürmesi de, organların bağımsızlığı ve nesnellığı hususundaki eleştirileri somutlaştırmaktadır.

Her iki eleştirinin de haklılık payının bulunduğu söylenebilir. Bu durumun altında, *lex sportiva*'nın çok yeni bir hukuk dalı oluşu ve organizasyonu ile uyumlaştırma çalışmalarını tam olarak tamamlamış olmaktan uzak bulunması yatmaktadır.

Lex sportiva'nın koşulsuz geçerliliği kabul edilse ve bu durumun sonucu olarak *lex sportiva*'yı uygulamakla yetkili kurumların devletler üstü ve normatif hüviyeti kabul edilse bile, bu kurumların, oyunun ruhu ve kuralları hususunda değişiklik yapma ya da bu kriterleri bertaraf edici düzenlemeler yapma yönünde yetkilerinin bulunmadığı hususu tartışmasızdır. Aynı şekilde, uluslararası hukuka hâkim olan ahde vefa, hakkaniyet, ölçülülük kuralı, sebepsiz zenginleşme yasağı gibi prensiplerin uygulanmayacağı yönünde düzenlemeler yapılması da yok hükmünde kabul edilmektedir.³⁵ Ancak her şeye karşın; bu örneklerin mevcudiyeti, küreselleşen dünya düzeninin önemli ekonomik sektörlerinden biri olan sporun yönetiminde zorunlu olan *lex sportiva*'nın geçersiz olduğu sonucunu kesinlikle doğurmamaktadır.

Oluşumunu tamamlamakta olan *lex sportiva*'nın sağlıklı, meşru ve nesnel biçimde uygulanması için iki temel girişimin hayata geçmesi zorunludur. Bunlardan ilki, CAS etrafında kümelenen uyumlaştırma çabalarının, uluslararası federasyon ve kuruluşların ortaklaşa destekleriyle

³⁴ CAS 2011/O/2574, UEFA vs. Olympique des Alpes SA/FC Sion, 31.01.2011

³⁵ FOSTER, Is There, s.16.

tamamlanması ve iddia edilen uluslar üstü ve kapsayıcı niteliğin tereddüde mahal bırakmayacak ölçüde tesis edilmesidir.

Bunun için IOC başta olmak üzere tüm uluslararası federasyon ve kuruluşların kurumsal altyapı ve yetki alanlarını sarıh biçimde çizmeleri, CAS'ın yapısal özelliklerinin tüm dış etken ve kişilerden bağımsız biçimde tanımlanması ve en önemlisi, *lex sportiva* olarak adlandırılan normatif ve münhasır kuralların iddia edildiği derecede bağımsız olarak, hiçbir hukuka tabi olmaksızın düzenlenmesi ve herhangi bir devlet ya da hukukun onaylamasına gerek duymaksızın meşru varlığını kazanması gerekmektedir.³⁶

Hayata geçirilmesi gereken ikinci girişim ise kurumların ve özellikle CAS'ın diğer kurumların etkisinde kalmaksızın, nesnel, iyi niyetli ve sorumlu biçimde karar alması ve işlev görmesi için ihtiyaç duyulan ortamın sağlanmasıdır. Zira *lex sportiva*'ya tanınan nihailik ve özerklik, küresel spor alanında yönetim sağlayan kurumlara tam bir güven duyulmasını gerektirmekte olup; bir yargı mercii olan CAS'ın FIFA, IOC ya da IAAF gibi kuruluşların güdümünde bir kuruluş haline gelmesi ya da bu kurumların aleyhine karar almaktan kaçınması gibi nesnelliğe gölge düşürecek olası gelişmelerin engellenmesi gerekmektedir.

Henüz bu gelişmeler tam olarak gerçekleşmediğinden, *lex sportiva*'nın varlığı ve meşruiyetine yönelik eleştiriler devam edecektir. Ancak söz konusu eksikliklerin giderilmesinin zorunlu olmasına rağmen, spor hukukunun uluslararası hukukun bir dalı olmanın çok ötesinde bulunduğu ve küresel bir nitelik arz ettiği açıktır. Bu nedenle spor hukukunun bugününü ve geleceğini oluşturan *lex sportiva* kavramı, bağımsız ve doğası gereği uluslar üstü olmayı gerektiren bir hüviyeti bulunan bir disiplindir. CAS başta olmak üzere uluslararası spor kuruluşları tarafından yapılan çalışmalar neticesinde kavramın çerçevesinin eksiksiz biçimde çizileceği ve yöneltlen haklı eleştirilerin bertaraf edileceği isabetli bir yorum olacaktır.

³⁶ FOSTER, Is There, s.17.

SONUÇ

Lex sportiva kavramı, özerk ve devletler üstü federasyon ve kuruluşlarca, spora ilişkin olan yerleşik hukuk kuralları ve teamüllerini ifade etmektedir. Bu kuralların uygulanabilmesi ve kavramın meşruiyetini herhangi bir tepki ya da karşı görüşe maruz kalmaksızın hayata geçirebilmesi için halen birtakım somut ve esaslı eksiklikler söz konusu olup, bu eksikliklerin zaman içerisinde giderilmesi gerekmektedir.

Kavramın niteliği gereği ulus devletlerin egemenlik ve yargılama yetkisine aykırı bir nitelik teşkil etmesi, yöneltilen eleştirileri anlaşılır kılmaktadır. Zira *lex sportiva*'nın varlığından söz etmek, spor sektöründe bu hukuku münhasır olarak uygulayacak, vereceği kararlara karşı itirazları yine kendi bünyesi içerisinde karara bağlayacak, bu nedenle de herhangi bir devlet ya da devlet kuruluşunun işleyişinde doğrudan söz sahibi olmasını imkânsız kılacak kurumların mutlak idaresinden söz etmek anlamına gelmektedir. Bu durum, iç hukuk kurallarının ve devlet mahkemelerinin yetki alanını da son derece daralttığından, yöneltilen itirazlar hemen her düzlemde vücut bulmaktadır.

Haklı yönlerinin bulunduğu çalışma boyunca çeşitli vesilelerle incelenen bu itiraz ve eleştirilerin varlığına karşın, sporun “ulus ötesi”, yani devletler üstü doğası, son derece büyük miktarların sürekli tedavülde bulunduğu dev bir pazar haline gelmesi, çok ulusluluğun spor karakterinde tartışmasız biçimde yer alması gibi unsurlar, meydana gelecek uyuşmazlıkların iç hukuk düzenleri içerisinde sağlıklı biçimde çözümlenmesini oldukça güç hale getirmektedir. Aynı şekilde, spor hukuku kurallarının detaylı ve uyumlu biçimde vazedilmesinin zorunlu olduğu, bunun da ancak yine devletler üstü, hatta küresel bir oluşum eliyle hayata geçirilebileceği açıktır.

Bu bilgiler ışığında yapılması gereken, *lex sportiva*'ya ulaşılmasının olanaksız ve/veya yanlış olduğu sonucuna varmak yerine, bir sistematik olan *lex sportiva*'nın geçerliği ve sorunsuz işleminin önündeki bürokratik, hukukî ve siyasal engelleri kaldırmanın yollarını aramaktır. Zira hiçbir dış etken altında kalmaksızın yönetimini tesis eden ve hayata geçiren, yapısal anlamda hukuki ve organik gelişimini

tamamlayarak oturmuş bir tahkim düzeni ve kesin olarak belirlenmiş düzenlemeler ve içtihatlarla yargılama ve idari denetim işlemlerini sürüncemede bırakmaksızın, nesnel ve süratli biçimde gerçekleştiren tüm devlet, kişi ve kuruluşların güven ve itibarını uyandıran bir lex sportiva ve bunu uygulayacak federasyon ile kurumların varlığının, hiçbir ulus devletin egemenlik alanının ihlali anlamına gelmeyeceği gibi, sporun kendine özgü doğasının kendisini gerçek anlamda bulmasının da teminatı olacağı kanaatindeyiz.

